

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом сваке недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

Збор српске народне радикалне странке у Рајићу.

Као што је напред јављено, збор је заказан био за недељу 27. септембра. Још у очи дана Рајићани почеше одевати своје куће српским заставама. Многи извесисе уз српску и хрватску заставу. Пред долазак бродског вова Рајићани извише на станицу и дочекаше Брођане, Градишчане и друге па оне, који дођоше од Дубице и Јасеновца. Спомињемо само од многих дра Никола Ђурђевића, дра Плату Чуповића, Стеву Крунића, Марка Витаса, калуђере Кутузовића и Бозу, већи број народних учитеља. Збор је одржан у великој авлији гостијоне Пера Лавића. Учесници, којих је било на 600, поздравно је домаћи парох и члан средишњег одбора хрватске и српске коалиције Јован Јовановић, добродошлицом. За председника збору изабран је исти Јован Јовановић, који је у лепом говору разложио за што је сазван овај збор за новски изборни котар и поделио је реч дру Никола Ђурђевићу потпреседнику српске народне радикалне странке.

Др. Ђурђевић је врло лепо, како само он уме, и разумљивим слогом народним одржао дојакосиње и данашње политичке прилике. Споменуо је окупчански збор српске народне радикалне странке од год. 1903. кад је донесен програм странке, донесен о народу с народом, јер је народ ратар, темељ државе. Споменуо је, како се дигао приговор радикалној странци после окупчанског збора и код Хрвата и код једног дела Срба, али је време показало, да су приговори ти баш неоправдани, јер данас и све хрватске и српске странке у Хрватској и Славонији стадоше на становиште радикалне странке, савивају зборове и скупштине и раде по начелу радикалне странке о народу с народом.

Говорник је постепено цртао прилике, које су владале у Хрватској и Славонији и како је дошло до речке и задарске револуције. Беч је хтео бити господар свуда. Мађарима није хтео дати слободе него им је само препуштао народности и с њима Хрватску и Славонију. Мађари су опет хтели бити господари у својој кући, отимали се од утицаја и превласти аустријске, али су подједно пригушивали народности у Угарској а у Хрватској и Славонији и Хрвате и Србе. Хрвати су опет осећали потребу у својој кући, да им је нужна слобода, али је Србима нису признавали. Сви хтедоше за себе слободу, друге су окивали. И најпре Мађари се тргоше. Бацисе око на Хрватску и Славонију. Хрвати речком револуцијом изјавише се спремни подупрети Мађаре у борби с Бечом, али

да и Мађари Хрватској и Славонији признаду њезино што је. Срби у задарској одлуци изјавише се готови потпомагати Мађаре у борби с Бечом и ступити раме уз раме с Хрватима али да се и Србима призна њихово што је. То је довело до промене политичког положаја, довело до хрватско српског споразума с мађарским странкама. Прошли избори у Хрватској и Славонији срушише несносну Куеновштину и доведоше хрватску и српску коалицију у сабор у таквој снази, да је она преузела водство и из својих редова образовала владу. И тако је нестало оне господске политике у Хрватској и Славонији, која је гушила слободу и радила на затвор особито ратара. Нестало је оне владе, која је окивала у ланце народ.

Говорник је по том прешао на опће изборно право. Жигосао је досадашњи начин бирања. Ту је врло угодно употребио једну слику, коју је у своје време рече на једном збору Јаша Томић. „Неки трговац са свињама дошао на избор и имао је право гласа, јер је као трговац са свињама плаћао доволно порева. Ударила болест на свиње, трговац на другом избору не имао свиња, па не имао ни порева. Али он дошао на избор да гласује. Председник поверенства га одбије, да он нема бирачког права. Како то питао је трговац, прошли пут сам имао право, а сад да га немам? Е, онда си имао порева на свиње, а сад га немаш, одговори му. Тај човек стане, па ће у чуду рећи: А ја сам мислио, да посланике бирају људи, а не свиње!

Говорник је изазивао непрестано одобравање код народа, који га је често прекидао са поклицима: „живио!“ а кад је свршио са позивом, да будемо људи и на најстрашњем месту постојани у борби за народна права, за добро своје отаџбине, народ га је дигао на рамена и клицају једва би краја.

После дра Ђурђевића говорио је поп Петар Крајиновић о организацији странке. И његово разлагање пажљиво је саслушано. Крајиновић је истакао, да организацију спроведемо политичку и автономну. — По том је изабран одбор за изборни котар новски, коме је за председника изабран парох рајићки Јован Јовановић.

Тим је дневни ред збора био свршен. Спомињем још, да је на почетку поздрављен бродско јавно вођа радикалне странке Јаша Томић.

Народ се развишао у потпуном миру и реду. Нити беше полиције, ни жандара, а ни — повереника власти.

Затварање српске школе у Златици.

У бившој банатској Војеној Граници остала је само једна вероисповедна школа и то у селу Златици код Беле Црве. Државним школским надзорницама одавно је та школа три у оку. На предлог државног школског надзорника изрекао је управни одбор крашовске и северинске жупаније, да се вероисповедна српска школа у Златици мора затворити, јер да је бајаги то била пре комунална школа. Наше су се власти обратиле министру просвете, но овај је одобрио затварање те српске школе.

Жупанијска власт повала је епархијски школски одбор вршачки, да златичку школу затвори но овај је упутио ствар Школском Савету. Ма да је несумњиво доказано, да је златичка школа била увек српска вероисповедна, да ју је издржавала црквена општина, која је и нову зграду подигла, да је учитеље постављала наша аутономна власт, ипак је министар одобрио затварање ове школе. Овим је повређена наша автономна власт, која свакој општини даје право да издржава српску школу. Докле ће у нашој држави постојати два закона?! Мађарски политичари борили су се, да се Граница споји са Угарском, јер не трпе у држави државу. Међу тим Граница још и данас није у истини спојена са Угарском. За њу још важе аустријски закони у приватноправним пословима, тако исто и у школским стварима. Државни закон од 1868. (38. зак. чл.), који спада у основне законе, допушта отварање српских народних основних школа. Међу тим један штатут од 1877. који у осталом нема праву снагу закона, те не може ни уништити пропис закона од 1868., смета извршењу овог закона. Подржавањем тога штатута као и осталих аустријских закона мађарски политичари уверавају наше Граничаре, да они још нису спојени са Угарском потпуно.

За љубав томе, што ће се одржавати комуналне школе, мађарски политичари подржавају у једној држави два школска закона, од којих је један свакако непотребан.

Ми се надамо, да ће Школски Савет учинити што треба, да министра уври о неправданости његове наредбе. =

Зборови српске народне радикалне странке.

У недељу 3. (16.) септембра заказан је јавни збор српске народне радикалне странке за изборни котар пакрачки у Чаглићу.

У недељу 3. (16.) септембра биће велики народни збор у Платичеву. — Исти дан би-

ће поузданички састанак у Вуковару.

У недељу 10. (23. септембра) заказан је поузданички збор српске народне радикалне странке места Пакраца у Пакрацу.

Занимљиви бројеви.

Државно статистичко звање саопштава статистичке податке за месец јули. По овима се види утешна појава, да је природан прирастак већи но што је био истога месеца прошле године. Број склопљених бракова је такође већи. А све је већи и број оних, што се селе. — Јула месеца ове године родило се у земљама Круне св. Стевана 58 хиљада 142 деце, а умрло је 39 хиљада 751. Природан прирастак је дакле 18 хиљада 391. У Хрватској и Славонији родило се пак 7546, а умрло 4486, прирастак је дакле 3060. Прошле 1905 године родило се до душе јула месеца са 1800 више, али је ове године број умрлих опао са 5500, тако да је природан прирастак са 3600 већи. Још је повољнији овогодшњи исход, кад сразнимо податке од првих седам месеца ове године са подацима истога временог одсека прошле године. Првих седам месеци ове године број рођених је до душе мањи са 20 хиљада 400 од броја рођених у истом добу прошле године, али је и број умрлих мањи са 53 хиљаде 700, тако да је природни прирастак са 33 хиљаде 300 већи но онај прошле године. — Јула месеца ове године склопљено је 7535 бракова, од ових пада на Хрватску и Славонију 781. Сравнијући ове бројке са оним јула месеца прошле године, видимо, да је број склопљених бракова ове године са 643 већи. — Међутим истога месеца о. г. извадило је њих 15 хиљада 169 путне листове, и то њих 10 хиљада 644 ради исељења, а 4525 за друге сврхе. С путним листовима на право исељења било је њих 13 хиљада 210; с правом путовања у иновемство ради других сврха пак 7105; од ових је било 15 хиљада 353 мушкарца и 7962 женске. 11 хиљада 434 путна листа са правом на исељење гласила су за Америку, 693 за Румунију и 201 за Немачку. — Вратило се пак у Угарску тога месеца свега 2 хиљаде душа, од тога спада 317 на Хрватску и Славонију. — Као што се види дакле, Угарска рађа децу за Америку.

Енглези у Будимпешти.

Ивансаници једног лондонског клуба, у којему су чланови највиђенији енглески политичари, 8. (21) септембра долазе у Будимпешту. Министар трговине Фрања Кошут још пре неколико месеци повлао их је

у Будимпешту, да виде угарску престоницу. Клуб је радосно прихватио тај позив и сада многи чланови клубски, међу којима има врло много у гледних политичара, долазе у Будимпешту. При крају пак месеца септембра долазе у Будимпешту вође енглеске трговачке и индустријске коморе, да разгледају престоницу. Министар трговине Кошут отпишем је известио престонички сенат о доласку енглеских гостију, уједно је замолио престоницу, да и она учествује при дочеку гостију. Сенат је пре неки дан већ о министровом отпису, увео га је с радошћу на знање, и предложио главној скупштини, да одреди 5 хиљада круна за дочек енглеских гостију. Колико би сиромашних породица подмирило своје потребе овом светом, што ће се бацити за шампањ и друге ко-жештарије

Чешки соколови у Будимпешти.

У уторак пре подне у 10 сати стигли су чешки соколови са Реке у Будимпешту. Будимпештански чешки соколови у понедељак имали су конференцију у Кебањи и закључили су да приреду свечан дочек својим земљацима и да изиђу пред њих до Келенфелда. Соколови су требали да стигну у уторак тек у 9 сати у вече, но како речка полиција бојећи се изгреда није им дозволила, да се дуже баве на Реци, морали су раније поћи са Реке, те су раније и стигли и тако је изостао свечани дочек. Соколовима је престоница дала станове по школама. За време свога бављења у Будимпешти приредиће соколови неколико вежби.

Соколи на Цетињу.

Чешки соколи су одушевљено дочекани на Цетињу. Општина је дала банкет, на којем су измењане многе срдачне здравице. Посланик Клофач држао је у „Зетском Дому“ значајан говор. Председник сокола предао је књазу Николи бровзану бисту чешког краља Пољебрадског и повдарио га у име свију чешких сокола као великог Словена. Између одбора соколских у Чешкој и књаза измењане су тих дана срдачне депеше. На цетињском пољу приређене су соколске вежбе. Присутвао је вежбама књаз и дипломатско тело. Цетињани су испратили чешке соколове до Његуша. Соколови су се са српским тробојкама спустили у Котор, где су их Срби одушевљено дочекали.

Напад Бугараша на комесара полиције у Тетову.

„Политици“ јављају из Тетова: Хитам да вас известим о атентату, који је јуче извршен на комесара овдашње полиције Благоја Вучетића и његову сестру од стране бугараша. Синоћ око 5¹/₂ сати изашао у шетњу комесар Благоје са својом сестром Тадијаном, која му је дошла у госте из Битоља. Сестра му има дете од године дана и то дете, ма да је за њима ишла слушкиња госпође Тадијане, Благоје држаше у рукама миловаше, тепаше му. Али кад су били дубоко у махалу зашли, он као да је приметио нешто, даде дете слушкињи, у ком моменту изађу из једног споредног сокачића тројица бугараша и нападу га са ножевима и револ-

верима опалив на њега пет метака један, а двојица су га држали. Сестра, напав се у невољи скочи на аликовце, настаде рвање, којом приликом Благоје комесар, једноме откине — изгриве прот, а једнога рани у руку, те се једва њих двоје, Благоје и сестра му, спасу, уз припомоћ жандарма и аскера који су чули ларму и дотрчали на време. Комесар Благоје погођен је у слабину, један метак ударио га је у груди, где га је спасло дугме од униформе, други, односно трећи је одбила нека сребрна пара у цепу од прелука, а једним метком је рањен у руку. По мишљењу лекара, ране нису смртоносне, али ипак тешке. Сестра му је опасно рањена у руку, али је нада на праведног Бога, да ће обоје остати живи и чили. Зликовци су похватани. Један је био сакривен у бугарашким кућама у душеклуку (долап на форму шифовера), а један се завукао у неку бачву. Трећи још није нађен. Оружје, са којим су нападали још вруће, тако рећи, нађено је у кревету директора бугарских школа. Они су још синоћ признали све код власти и ово се утврдило. Обојица су родом из Кичева. Они су пре неког времена доведени овде и радили су тобож, код неког Саве Кичевца, коме су и рођаци. Свакоме од њих дато је по 20 турских лира да ово дело изврше, а кад сврше, њих ће послати у Софију да им се да „добра служба“. Новац и упуство добили су од попа Андреје Тавде, виђеног бугараша и директора бугарских школа.

Овоме не треба коментара. Ово је трећи пут, како бугараша нападају на Благоја. Он је родом из Приштице. Исправан је човек и царски чиновник, па им то не годи. Кад је било осветљење наше цркве, бугараша су хтели да изазову неред, па су добили што су тражили.

Можете мислити, како је овамо и какав се новац требао да проспе, да се доведу људи чак из Кичева, овде издржавају месецима, да убију комесара полиције.

Лекари у Босни

По једној службеној статистици у Босни има 128 лекара. Међу њима су већином странци, који се овако крсте: Исак Израел, Мориц Сатлер, Јакоб Зајденфелд, Армин Штерн, Саломон Тајфел, Давид Голдфарб, Јозеф Гринфелд, Бене Клиндер, Леополд Лефлер, Мовес Шифер, Елијас Мајер, Сигмунд Куниц, Александер Шосбергер, Исидор Браун, Игнац Пордес, Бертолд Хос, Мориц Лефковић, Сами Леви, Лео Шенфелд, Маке Берштајн, Карл Штајнер, Лудвиг Бергер, Александер Фридман, Леополд Глик, Геца Коблер, Самуел Гере, Маурус Хорн, Рудолф Леви, Александер Гринхут, Лудвиг Лихтмајдл, Јакоб Вајзенберг, Хајнрих Фридман, Мориц Зелеш и т. д. — Да је нешто Старини Новаку да устане, па да види овај намет!

Велики добротвор

Београдска „Политика“ доноси вест, да је у Задру умро Тодор Кашиковић, Херцеговац из села Биова у требињском срезу. Покојник је завештао за васпитање српске омладине из Херцеговине 80.000 круна. — Голи народ у Херцеговини увек је умео бити захвалан према сваком ко му је и најмање добро учинио; он ће се умети достојно одужити и сени свог доброг сина, Тодора Кашиковића.

ЛИСТАК.

Тестаменат.

— Никола Јежов. —

(Наставак)

У једном свежњу, упућеном на ваше име, наћићете у мој тестаменат, ту ћу метнути све хартије, адресу Алгестишева и друго. Ту ће те наћи у једном запечаћеном писму писма моје жене, као веренице, што их је мени писала и моје одговоре на иста. То подајте Лизи, али не одма, него када одрасте, (ваљда ће вам Бог дати да видите одраслу и моју и вашу децу); нека моја ћерка, бар из писма упозна, осећаје оца и мајке своје. Осим тога... Ту Степан Максимовић прекиде писмо и подиже главу. Чуо је тихи, једва чујни, танак гласић... опет... и опет...

— Дабогме да је! викну Степан Максимовић. Ливачка се пробудила и хоће млека, а дадиља спава...

Скочи и на претима уђе у дечју собу. Ливачка је све јаче плакала а Степан Максимовић већ је затекао дадиљу крај кревета детињег.

— Немој да плачеш! — рече дадиља осорно.

— Тишије ти! — рече Степан Максимовић шапатам. Шта се и ти дереш? Има ли врућа млека?

— А одкуда? Већ се одавна охладило...

— Где је спиритус? Остани само ту, сад ћу ја угрејати млеко на брзовару...

Степан Максимовић узе суд са млеком и брзовар, и поче грејати млеко, у трпезарији. Али Ливачка сад већ поче да дрчи, све се орило по кући. Степан Максимовић опет утрча у дечју собу.

Што је опет, Афиња? шта радиш с њоме?

— Ја не радим ништа, господине. Хоћу да јој променем мокар покривач, а она се бацака и не да... Попусти га већ једаред!

— Лудо, зар сањиво дете треба трепати? Колико сам ти већ пута рекао, али марва не слуша!

— Не дам покривача! — виче Лива! Не, дам дадо!

— Одлази и пази на млеко, — рече Степан Максимовић и пређе Лизи. Немој да плачеш, срце моје, пиле моје, немој да пробудиш браћу...

— Не дам покривача! Одлази дадо!

— Ливачка, та ја сам, твој тата.

— Хоћеш да ти дам други покривач?

— Који? Пругасти?

— Да, пругасти.

— Ево ти на допадали ти се?

— Да.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 30. августа.

Прилике у Русији.

Варшава. Војници волнавске гардиске пуковније, да би се осветили за убиство своја два друга, пуцали су јуче на улицама на свет. 30 особа је рањено, а неколико убијено.

Одеса По заповести гувернеровој од сутра биће сви политички кривци предани ратном суду.

Варшава. Мржња војника је управљена и против њихових другова Чивута. И овдашњој чивутској четврти прети покољ. Говори се да ће Чивути административним путем бити одстрањени из вароши и биће им одређено стално место пребивање.

Потребујем

ДВА ДОБРА

БЕРБЕРСКА ПОМОЋНИКА,

који могу одма или за четрнаест дана у радњу ступити. I. 1197 1—2

Вока Поповић,

берберин у Винковци.

ЈОРГАНЕ И МАДРАЦЕ

нарађујем постојано, лепо, укусно, модерно, а све по најумеренијој цени.

Зорка Милићева,

I. српске радњице јоргана

I. 1198 1—20 Житна пијаца бр. 3.

У ПАЖЊУ ожењеним радњацима за сталан посао! —

8—10

Кројачких раденика

могу добити стално место са добром зарадом. Ступити могу одмах. Обратити се треба на потписане, у Новом Саду.

Милан Радонић

I. 1181 2—3

Сима Машић

Никола Петровић.

Потребујем

ДВА КАБАНИ ЧАРСКА МОМКА

и ДВА ШЕГРТА

који могу одма или за 14 дана ступати.

Лука Рајковић,

I. 1179 2—5 Károlyfalva.

ПРОДАЈА БРАШНА

ПАРНЕ МЛИНЕ

БАЛТАЗРА ФАЈТА

у Новом Саду. I. 1157 3—3

Цене брашну у мањој продаји следаће су:

Број	00	једна	кила	28	потура.
"	0	"	"	26	"
"	1	"	"	25	"
"	2	"	"	24	"
"	3	"	"	23	"
"	4	"	"	22	"
"	5	"	"	21	"
"	6	"	"	19	"
"	6 ¹ / ₂	"	"	18	"
"	7	"	"	15	"
"	7 ¹ / ₂	"	"	13	"
"	8	"	"	12	"

Имам чисте старе

СРЕМСКЕ ШЉИВОВИЦЕ

300 акова.

Јака 10 до 11 гради.

Ко узме 5 акова и више дајем за 32 до 33 новчића литру.

У Кленку 5 септембра.

I. 1169 2—3

Обрад Пеичић,

котарски шумар.

У МОЈОЈ МОДНОЈ

КУРЕНТОЈ

трговини

потребујем

3 односно 4 помоћника

који су извршни самостални продавци, могу одма добити место. Они који рефлектирају на стално место нека своје офerte са онаком платом упуте мени. Потребно је знање српског, немачког и мађарског језика.

Markus Bondy

господска улица у Земуну.

I. 1186 2—3

ПОСЈЕД

близу Нове Градишке у површини од 23 јутра добра земља са кућом и вградама продаје се.

Понуде се шаљу.

Јосифу Фигурићу.

Нова Градишка.

I. 1160 2—3 (Славонија).